

**ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ (ΕΤΕΠΑΜ)**

Θερμοπυλών 42, Θεσσαλονίκη 54248,
e-mail: conference@etepam.gr, ιστοσελ.: www.etepam.gr

Αριθ. Πρωτ. 67

Θεσσαλονίκη 3-9-2009

ΠΡΟΣ: το Δήμο Δωδώνης

ΘΕΜΑ: Σκέψεις για τον τρόπο εκτέλεσης των αναστηλωτικών εργασιών στο Αρχαίο Θέατρο της Δωδώνης.

Μετά από σχετική πρόσκληση του Δήμου Δωδώνης ομάδα μελών του Δ.Σ της ΕΤΕΠΑΜ επισκέφτηκε το χώρο του θεάτρου της Δωδώνης, όπου συμβουλευτήκε τη μελέτη αποκατάστασης και ξεναγήθηκε από την υπεύθυνη αρχαιολόγο της ομάδας στο εκτελούμενο έργο.

Το θέατρο της Δωδώνης είναι ένα από τα καλύτερα διατηρούμενα αρχαία θέατρα στη χώρα, παρότι η σημερινή εικόνα του είναι αυτή που διαμορφώθηκε με την αναστήλωση της δεκαετίας του '80.

Η έκταση διατήρησης των αρχαίων μονολιθικών εδράνων είναι εντυπωσιακή ενώ το πρόβλημα εντοπίζεται στην αποσάθρωση της κατώτερης ζώνης του πετρώματος. Η ιδιομορφία του πετρώματος βρίσκεται στην ανομοιογενή του σύσταση που στην ανώτερη ζώνη πάχους 30cm είναι ανθεκτικό και διατηρείται ακέραιο, ενώ η κατώτερη, στην πλειοψηφία των εδράνων έχει διαλυθεί. Ως αποτέλεσμα αυτής της καταστροφής στην αποκατάσταση του '80 η ζώνη αυτή αντικαταστάθηκε από μια εν ξηρώ προσθήκη λίθινων υποστηριγμάτων (μόλια).

Στην αναστήλωση της παρούσας φάσης επιχειρείται η αποκατάσταση των μονολιθικών εδράνων με τη συμπλήρωση της ελλείπουσας μάζας στην αποσαθρωμένη ζώνη με τεχνητό λίθο βασιζόμενο στο τσιμέντο τύπου Δανίας (λευκό) και πρόσμικτα ώστε να πλησιάζει χρωματικά τον τόνο των αρχαίων εδράνων. Τα νέα υλικά αποκατάστασης έχουν ελεγχθεί (βάσει των μελετών) σε σχέση με τα μηχανικά και φυσικά χαρακτηριστικά τους ενώ έχουν εκτεθεί και σε κύκλους ανθεκτικότητας. Η διαδικασία αποκατάστασης περιλαμβάνει την απομάκρυνση κάθε ανεξάρτητου εδράνου, απομάκρυνση των σαθρών και στερέωση των υπολοίπων συμπλήρωση με νέο υλικό βάσει της μελέτης, επανατοποθέτηση και επί τόπου επεξεργασία της επιφάνειας με χονδρολάξευση και τονισμό του αρμού μεταξύ αρχαίου και νέου τμήματος.

Στις χαμένες περιοχές των ακραίων τοίχων των παρόδων, η επέμβαση γίνεται με την εξ' ολοκλήρου ανακατασκευή των χαμένων δόμων με ασβεστόλιθο από γειτονική περιοχή, ανάλογο με αυτόν που χρησιμοποιήθηκε στην αρχαία κατασκευή, και επιφανειακή χονδρολάξευση όπως στη συμπλήρωση των εδράνων. Τα νέα τμήματα δεν εναρμονίζονται σήμερα χρωματικά με τα αρχαία αλλά η εμπειρία από προγενέστερες αναστηλώσεις με το ίδιο υλικό στη δεκαετία του '80 ήταν θετική, καθώς ο νέος λίθος αποκτά σύντομα πάτινα συγγενική με τους αρχαίους δόμους.

Η τεχνική επέμβασης ακολουθεί τη δόκιμη διαδικασία που εφαρμόζεται σε ανάλογα έργα και το υλικό, χωρίς να είναι το πλέον ενδεδειγμένο, έχει προκύψει από σειρά αναλύσεων και δοκιμών, που υπόσχονται καλή συμπεριφορά στο χρόνο. Το τελικό όμως αισθητικό αποτέλεσμα στην περιοχή που ολοκληρώθηκαν οι εργασίες

αποκατάστασης με τον τεχνητό λίθο, δεν είναι αρκετά επιτυχές καθώς το διατηρημένο αρχαίο υλικό εμφανίζεται ως μειονότητα περιτριγυρισμένο από το νέο υλικό που προσπαθεί να αποκαταστήσει την απόλυτη γεωμετρική μορφή κάθε εδράνου συμπληρώνοντας κάθε περιοχή απώλειας. Ενδεχόμενα στο τμήμα που αποκαταστάθηκε να παρατηρούνται μεγαλύτερες καταστροφές από το υπόλοιπο θέατρο. Σε οποιαδήποτε όμως περίπτωση η εφαρμογή των σχεδιαζόμενων αποκαταστάσεων στο σύνολο του κοίλου, θα έχει ως συνέπεια τον έντονο τραυματισμό της εικόνας αυθεντικότητας που αναδίδει σήμερα ο αρχαιολογικός χώρος.

Πιστεύουμε ότι θα πρέπει να επανεξεταστεί η αναγκαιότητα επέμβασης στο σύνολο της έκτασης του θεάτρου με την παρούσα μέθοδο και κύρια η επιχειρούμενη απόλυτη αποκατάσταση κάθε εδράνου. Αυτή η “υπεραποκατάσταση” οδηγεί τελικά σε ένα ψυχρό και εν πολλοίς φαλκιδευμένο μνημείο. Οι επεμβάσεις είναι σκόπιμο να περιοριστούν στην αναγκαία στερέωση και αποκατάσταση μόνο των σοβαρών απωλειών ώστε να εξασφαλιστεί η λειτουργική επάρκεια του θεάτρου, χωρίς αποκατάσταση του συνόλου των μονολιθικών εδράνων και βέβαια χωρίς την προσπάθεια επαναφοράς της άψογης γεωμετρίας τους. Τα ερείπια δικαιούνται να εμφανίζουν απώλειες, έτσι δικαιώνεται άλλωστε και η ιστορία τους.

Με τιμή
Το Δ.Σ. της ΕΤΕΠΑΜ

Επικοινωνία:

τηλ. 2310 285163, 6993933138 (Κ. Δρόσου, Γραμματέας της ΕΤΕΠΑΜ)

e-mail: ddrosou@teemail.gr (>> >>)

τηλ. και fax: 2310423079 (Κ. Θεοχαρίδου, Πρόεδρος της ΕΤΕΠΑΜ)